

Загальнологічні методи аналізу й синтезу зможуть знайти широке використання в дисертації з метою диференціації правової матерії та екологічної на окремі одиничні елементи та формування з цих «елементарних» часток адміністративно-процесуальних положень нової якості. Логіко-семантичний спеціальний науковий метод може знайти своє використання в усіх без винятку підрозділах дисертації. Його призначенням стануть критичний аналіз та узагальнення різноманітних думок учених щодо аналізованих проблем. Спеціальний юридичний метод наукового пізнання – формально-догматичний – без сумніву, буде використовуватися в усьому дослідженні. Він дасть змогу проаналізувати вітчизняне, міжнародне, зарубіжне законодавство та пам'ятки законодавства в так званому «чистому» вигляді без прив'язки його реальних суспільних відносин.

Методи правового прогнозування та юридичної техніки стануть провідними для розроблення напрямів і конкретних змін та доповнень до чинного законодавства і формування теорії адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції в Україні. Метод порівняльного аналізу дасть змогу здійснити компаративістську характеристику ефективного зарубіжного досвіду. Соціологічний метод допоміг провести соціологічне опитування й обробити його результати.

Висновки. Отже, методи адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції – сукупність загальних і спеціальних способів формування теорії адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції, спрямована на зміцнення авторитету виконавчої гілки влади, щоб викликати в громадян реальну довіру до неї як провідного чинника забезпечення їхніх прав, свобод і законних інтересів та стати дієвим чинником у підвищенні ефективності цієї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Том 1. Загальна частина / ред. колегія : В.Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. 592 с.
2. Новак Н.П. Формування і реалізація стратегічних засад розвитку органічного виробництва у сільськогосподарських підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Випуск 4. С. 75–77.
3. Реформування сільського господарства в Україні: широке поле : наук. вид. / за ред.: Ш. фон Крамона-Таубаделя, Л. Штріве. Київ : Фенікс, 2004. 280 с.
4. Семчик В.І. Теоретичні засади формування організаційних та правових інститутів аграрного ринку. *Організаційно-правові проблеми розвитку аграрних і земельного ринків в Україні: Наук. доп.* Київ, 2005. С. 16–17.

References:

1. Averianov V.B. (2007) *Administrativne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruchnyk* [Administrative law of Ukraine. Academic course: textbook]. Kyiv. TOV „Vydavnytstvo „Iurydychna dumka”. 592 p. [in Ukrainian].
2. Novak N.P. (2016) *Formuvannia i realizatsiia stratehichnykh zasad rozvytku orhanichnoho vyrobnytstva u silskohospodarskykh pidpriemstvakh* [Formation and implementation of strategic principles of organic production development in agricultural enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vypusk 4. P. 75–77. [in Ukrainian].
3. Kramona-Taubadela Sh, Shtrive L. (2004) *Reformuvannia silskoho hospodarstva v Ukraini: shyroke pole* [Agricultural reform in Ukraine: a wide field]. Kyiv. Feniks. 280 p. [in Ukrainian].
4. Semchik V.I (2005) *Theoretical bases of formation of organizational and legal institutes of the agrarian market* [Theoretical bases of formation of organizational and legal institutes of the agrarian market]. *Organizational and legal problems of development of agrarian and land markets in Ukraine: Nauk. ext.* Kiev. 2005. P. 16–17. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.23>

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Аріна Олійник

здобувач кафедри публічного управління та митного адміністрування

Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-3583-8458

Анотація. У роботі здійснено характеристику суб'єктного складу публічно-правових спорів у сфері захисту соціально-економічних прав людини. Автором здійснено класифікацію суб'єктів за змістом функціональної компетенції, за порядком створення уповноважених органів, діяльність яких визначає забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини, за змістом відносин, пов'язаних із реалізацією соціально-економічних прав, за характером адміністративного провадження та іншими критеріями. У процесі здійсненого дослідження обґрунтовано доцільність перегляду законодавчого підходу розуміння такої адміністративно-процесуальної категорії, як «позивач у публічно-правовому спорі» у частині встановлення можливості подання адміністративної заяви не лише з метою захисту власного права чи охоронюваного законом інтересу, а і з метою забезпечення прав та інтересів окремої соціальної спільноти, що визначає необхідність внесення змін до чинного Кодексу адміністративного судочинства України.

Ключові слова: адміністративне судочинство, відповідач, провадження, позивач, суб'єкти, соціально-економічні права.

SUBJECT COMPOSITION OF PUBLIC AND LEGAL DISPUTES IN THE FIELD OF PROTECTION OF SOCIO-ECONOMIC HUMAN RIGHTS

Arina Oliynyk,

Applicant at the Department of Public Administration and Customs Administration

University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-3583-8458

Abstract. The paper describes the subject composition of public law disputes in the field of protection of socio-economic human rights. The author has classified subjects according to the content of functional competence; in accordance with the procedure for establishing authorized bodies, the activities of which determine the implementation of socio-economic human rights; on the content of relations related to the implementation of socio-economic rights; by the nature of the administrative proceedings and other criteria. The study substantiates the feasibility of revising the legislative approach to understanding such an administrative-procedural category as "plaintiff in a public law dispute" in terms of establishing the possibility of filing an administrative application not only to protect their rights or legally protected interests, but also to ensure rights, and the interests of a particular social community, which determines the need for amendments to the current Code of Administrative Procedure of Ukraine.

Key words: administrative proceedings, defendant, proceedings, plaintiff, subjects, socio-economic rights.

SKŁAD PODMIOTOWY SPORÓW PUBLICZNO-PRAWNYCH W ZAKRESIE OCHRONY SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH PRAW CZŁOWIEKA

Alina Oliiynk

student Katedry Prawa Administracyjnego i Celnego

Uniwersytetu Sprawy Celnej i Finansów (Dniepr, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-3583-8458

Adnotacja. W pracy przedstawiono charakterystykę podmiotową sporów publiczno-prawnych w zakresie ochrony społeczno-ekonomicznych praw człowieka. Autor dokonał klasyfikacji podmiotów według treści kompetencji funkcjonalnych; zgodnie z procedurą tworzenia uprawnionych organów, których działalność określa zapewnienie realizacji praw społeczno-ekonomicznych człowieka; według treści relacji związanych z realizacją praw społeczno-ekonomicznych; według charakteru produkcji administracyjnej i innych kryteriów. W trakcie przeprowadzonego badania uzasadniona jest celowość przeglądu podejścia legislacyjnego rozumienia takiej kategorii administracyjno-procesowej, jak „powód w sporze publiczno-prawnym” w zakresie ustalenia możliwości złożenia wniosku administracyjnego nie tylko w celu ochrony swojego prawa lub interesu chronionego prawem, ale także w celu zapewnienia praw i interesów odrębnej wspólnoty społecznej, co określa potrzebę zmiany obowiązującego Kodeksu Postępowania Administracyjnego Ukrainy.

Słowa kluczowe: postępowanie administracyjne, pozwany, postępowanie, powód, podmioty, prawo społeczno-gospodarcze.

Вступ. Наявна практика реалізації соціально-економічних прав людини в Україні свідчать про актуальність дослідження проблем оскарження результатів дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у досліджуваній сфері та вимагає здійснення ґрунтовної характеристики стадій, суб'єктного складу, процесуальних строків його впровадження. Врегулювання такої категорії спорів належить до сфери юрисдикції системи адміністративних судів.

Відповідно до ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства України визначено, що до юрисдикції адміністративних судів належить розгляд спорів «щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших подібних органів, рішення яких є обов'язковими для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб», тобто саме тих суб'єктів, від функціонування яких залежить дотримання вимог правомірності та законності реалізації соціальної функції держави, зокрема щодо дотримання процедури призначення соціальних пенсій та інших встановлених чинним законодавством України виплат та субсидій.

Необхідність здійснення ґрунтового аналізу процесуальних аспектів реалізації права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень пов'язується, передусім, із наявними статистичними показниками здійснення функції адміністративного судочинства. Зокрема, про важливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації у сфері соціально-економічних прав свідчать відповідні статистичні дані, відповідно до яких у 2014 р. із загальної кількості справ (12 212) у 2751 адміністративному позові предметом оскарження є захист соціально-економічних прав людини, що становить майже чверть (22,5%) загальної кількості справ. Така тенденція спостерігається впродовж останніх років. Так, у 2015 р. від загальної кількості 60 757 спорів справи у сфері соціального захисту становлять близько 6700 публічно-правових позовів (майже 10%); у 2016 р. таке співвідношення збільшилось: від загальної кількості публічно-правових спорів (40570 адміністративних справ) спори у сфері реалізації соціально-економічних прав становили 11 407 справ, що дорівнює 28%. У 2017 р. співвідношення загальної кількості адмі-

ністративних спорів та спорів у сфері захисту соціально-економічних прав дорівнювало 144 150 (загальна кількість) і 13 097 (спорів у сфері захисту соціально-економічних прав), що становило 9%. У 2018 р. суттєво зменшилась кількість спорів, у сфері захисту соціально-економічних прав людини і становила 1048 справ, що, зокрема, пов'язується із запровадженням інституту зразкових справ у врегулюванні спорів у сфері соціального захисту населення. У 2019 р. від загальної кількості (96 222 адміністративні позови) справ у сфері захисту соціально-економічних прав людини було 115 (*reyestr.court.gov.ua, 2020*).

Окремі аспекти реалізації права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері захисту соціально-економічних прав людини в Україні в межах адміністративно-правових досліджень розглядалась у працях таких вчених, як Д.О. Власенко, О.С. Духневич, А.В. Міськевич, Д.В. Лученко, О.Ю. Івашенко, Є.О. Легеца, Т.О. Мацелик та ін. Проблематика визначення загальних засад реалізації функції соціального захисту була предметом окремих досліджень представників науки конституційного права (О.М. Баймуратов, О.С. Савич, Д.С. Гвасалія, О.В. Горбатенко, І.І. Дахова та ін.), теорії держави та права (А.В. Малько, І.С. Морозова), трудового права (А.Б. Парінов, Л.О. Золотухіна, Т.В. Красюк, Г.О. Яковлева, О.С. Кульчицька, Л.І. Лазор, П.Д. Пилипенко та ін.). Захист соціально-економічних прав має характер міждисциплінарних досліджень, що вимагає врахування досягнень не лише юридичної науки, а й соціологічної науки (зокрема, виділяються наукові праці О.В. Макарової, В.А. Волгіна), державного управління (вартими уваги є праці В.В. Малікова, О.А. Дегтяр та ін.).

Однак при цьому комплексне дослідження проблематики здійснення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері захисту соціально-економічних прав у межах наукових розробок не було здійснено, попри його очевидну практичну потребу, що визначило **мету та завдання** дослідження.

Методами цього дослідження є метод порівняльного правознавства, метод класифікації, діалектичний метод.

Основна частина. Визнання людини соціальною цінністю є визначальним етапом історії України, встановлюючи необхідність її захисту не лише з міркувань приватних інтересів, а й окреслюючи пріоритетний публічний інтерес реалізації функцій та завдань держави. Безумовною складовою частиною задоволення інтересів людини як найвищої соціальної цінності визнано забезпечення належного рівня її життєдіяльності, до яких, відповідно до конституційних положень, зараховано життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку людини.

Однак, попри проголошену ідею правової соціальної держави в Україні, процес реформування соціальних відносин українського суспільства відбувається доволі суперечливо, а отже, з недостатнім рівнем правової ефективності. Визначені відповідно до конституційних положень пріоритетні відмови від контролю держави над особистістю і проголошення особистої ініціативи в реалізації інтересів людини, але був розпочатий від імені та за рахунок держави, в умовах процесів економічної та суспільно-політичної стагнації. Визнання пріоритетним напрямом соціальних реформ досягнення високого матеріального забезпечення, соціальної захищеності, економічної, правової та ідейної свободи громадян вимагало, передусім, розбудови нових економічних зв'язків, запровадження та реалізація нових підходів у реалізації економічної функції держави. Однак практичне втілення таких декларативних положень зіткнулось із низкою як соціальних перепон, так і проблем нормативно-правового регулювання, що пов'язувалось із здійсненням реформи національної системи права, обтяженої її «крадянською спадщиною» у вигляді розгалуженої та економічно необґрунтованої системи соціальних пільг та гарантій. Захист соціально-економічних прав залишається доволі дієвою складовою частиною політичних гасел під час проведення виборчої агітації, є безумовним елементом програмних документів політичних партій в Україні. Однак і досі, на жаль, більшість із цих проголошених соціальних гарантій та стандартів залишаються декларативними, що значно ускладнює реалізацію проголошеного євроінтеграційного курсу України. А вже в Європейському Союзі на цих правових нормах засновано всі дії держави в соціальній сфері. Причому чітко закріплені соціальні стандарти життя не можуть переглядатися жодним новим урядом. Визначені проблеми правореалізації вимагають здійснення науково-практичних пошуків їх подолання, актуалізуючи здійснення цього дослідження.

Розгляд процесуальних аспектів реалізації права на захист соціально-економічних прав людини в порядку адміністративного судочинства вимагає визначення суб'єктного складу таких правовідносин.

Суб'єктний склад процесуальних відносин у сфері захисту соціально-економічних відносин має загальноновизнану структуру, до складу якої входить позивач, відповідач та треті особи, проте водночас має певну специфіку, що характеризується відносно розгалуженою системою суб'єктів публічного управління у сфері соціального захисту, визначення сутності якої вимагає встановлення критеріїв їх класифікації.

Так, очевидним є висновок, що відповідачем у досліджуваній категорії адміністративних справ виступає суб'єкт владних повноважень, компетенційна характеристика діяльності якого має значення в реалізації соціально-економічних прав людини. Так, одним із критеріїв класифікації суб'єктів владних повноважень у сфері захисту соціально-економічних прав Б.І. Сташків виділяє зміст функціональної компетенції, що реалізується. Таким чином, вченим виділяються: суб'єкти, які надають різні види соціального забезпечення; суб'єкти, які підтверджують факти, що мають юридичне значення для соціального забезпечення (Сташків, 2016: 47).

О.І. Кульчицька виділяє за порядком створення уповноважених органів, діяльність яких визначає забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини: органи державної влади; соціальні страхові фонди; спеціалізовані державні підприємства й установи. Таким чином, до системи суб'єктів, уповноважених на забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини, вчена зараховує не лише органи державної влади, а й юридичні особи приватного права (Кульчицька, 2002: 132). Г.О. Яковлевою підтримано підхід до здійснення класифікації суб'єктів у сфері забезпечення соціально-економічних прав, запропонований

О.І. Кульчицькою (Яковлева, 2019: 204). Крім того, дослідницею виокремлено такі критерії класифікації суб'єктів, уповноважених на забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини: «роль в наданні соціального забезпечення; правова природа повноважень щодо надання соціального забезпечення; відношення до соціально-забезпечувальної діяльності; правовий статус та організаційно-правовою формою; матеріальна основа гарантування реалізації права на соціальне забезпечення; характер правової підстави наділення соціально-забезпечувальною правосуб'єктністю (або їх поєднанням); кількісна ознака; характер повноважень у сфері соціального забезпечення; рівень розвитку організаційно-правових та матеріальних основ соціального забезпечення» (Яковлева, 2019: 204).

Так, Г.О. Яковлева зазначає, що система суб'єктів у сфері забезпечення соціально-економічних прав включає активних та пасивних суб'єктів владних повноважень. При цьому активними суб'єктами владних повноважень у сфері соціального захисту є особи, наділені соціально-економічними правами відповідно до норм чинного законодавства, тоді як пасивними суб'єктами, є суб'єкти, функціонування яких спрямоване на реалізацію прав перших (Яковлева, 2016: 233). Застосування такого дало змогу вчепити до групи пасивних суб'єктів у сфері соціального захисту зарахувати Міністерство соціальної політики України, повноваження якого встановлюється, зокрема положеннями Постанови Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423 (Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України, 2015), медико-соціальні експертні комісії, лікарсько-консультативні комісії, органи опіки та піклування (Яковлева, 2019: 205–206). Цікавим є підхід вченого щодо доцільності виділення множинності осіб із боку активних суб'єктів, що означає, що соціально-економічні права можуть бути реалізовані як індивідуально, так і групою людей (певною соціальною спільнотою (інвалідами, тимчасово переміщеними особами тощо) (Яковлева, 2019: 212–213). Варто зазначити, що чинне законодавство України не містить дефініцію категорії «соціальна група», однак визначає поняття «вразливі групи населення» в розумінні «осіб/сімей, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників» (ст. 1 Закону України «Про соціальні послуги»).

Такий законодавчий підхід дає змогу зробити висновок про можливість визначення як окремого суб'єкта публічно-правових відносин у сфері соціального забезпечення певної соціальної групи в розумінні сукупності суб'єктів, що мають спільну ознаку, за умови відповідності якої можна та доцільно говорити про запровадження ідеї визначення як позивача у публічно-правових спорах не лише окремих фізичних осіб, а й їх певної групи, при цьому такі групи не повинні мати статус громадського об'єднання. Для ініціювання провадження такою групою осіб є достатнім встановлення в цій сукупності певної соціальної ознаки, що визначає їх приналежність до певної спільноти (такими ознаками, зокрема, може бути вік, стан здоров'я, соціальний статус чи інші характеристики).

Залежно від змісту відносин, пов'язаних із реалізацією соціально-економічних прав, допустимим є виділення таких груп суб'єктів: суб'єкти, які діють у межах визначеної чинним законодавством України компетенції, спрямованої на задоволення публічного інтересу, що полягає в забезпеченні соціальної функції держави; суб'єкти, діяльність яких спрямована на задоволення власного приватного підприємницького інтересу; суб'єкти, діяльність яких спрямована на задоволення приватного інтересу інших осіб без переслідування мети отримання прибутку; суб'єкти, діяльність яких спрямована на задоволення особистого приватного інтересу в отриманні соціальних публічних послуг та/або соціального забезпечення.

При цьому остання група суб'єктів – володільців соціально-економічних прав – може їх реалізувати (тобто набуває відповідного обсягу адміністративної дієздатності) за певних умов, які можуть визначитися як віковими характеристиками особи, так і особливостями її фізіологічного розвитку, психо-емоційного стану, соціального статусу тощо. Так, необхідним є виділення групи суб'єктів, що набувають права на соціальне забезпечення в разі: *досягнення певного віку* (Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування) визначено, що особи, які «досягли 16-річного віку та не належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню мають право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»); *настання соціального ризику* (Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування), тобто в разі втрати годувальника (тобто настання соціального ризику) виникає в особи, яка перебувала на його утриманні, право на реалізацію права на соціальне забезпечення, яке має бути здійснено не пізніше ніж пенсія протягом 12 місяців із дня смерті годувальника, при цьому цей строк починає обраховуватися з наступного дня після смерті годувальника); *зміни стану здоров'я особи* (Про державну допомогу сім'ям із дітьми), тобто право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами мають усі жінки (у тому числі неповнолітні), які не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування); *зміни соціального чи професійного статусу* (зокрема, відповідно до положень Закону України «Про Національну поліцію» передбачається настання обов'язкового страхування життя та здоров'я працівників органів поліції).

На жаль, в Україні традиційно обстоюється підхід індивідуального розуміння категорії «позивач», одноособності його функціонування. Так, відповідно до ст. 2 КАС України визначено, що позивачем у публічно-правовому спорі є «особа, на захист прав, свобод та інтересів якої подано позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду, а відповідачем є «суб'єкт владних повноважень, а у випадках, визначених законом, й інші особи, до яких звернена вимога позивача». Такий нормативний підхід фактично не допускає розуміння як позивача чи відповідача у справі певної соціальної групи (соціальної спільноти), що при цьому не є громадським

об'єднанням як «добровільного об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів» (Про громадські об'єднання, 2013).

При цьому належність тієї чи іншої людини до певної соціальної спільноти не означає позбавлення її права реалізації визначених чинним законодавством прав та інтересів самостійно. Такі авторські міркування обґрунтовуються наявною практикою Європейського Суду з прав людини. Здійснений аналіз судової практики ЄСПЛ дає змогу зробити висновок, що прийнятною для розгляду є як заява, подана окремою фізичною особою, так і заява, подана певною соціальною спільнотою (групою). Зокрема, таким прикладом є справа «Справа «Суханов та Ільченко проти України» (Справа «Суханов та Ільченко проти України»), де позивачі були представниками окремої соціальної спільноти, так званих «дітей війни».

Наступною особливістю суб'єктного складу правовідносин із питань оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері реалізації соціально-економічних прав особи є багатосуб'єктний характер таких відношень (Лученко, 2011: 154). В адміністративній справі, де предметом оскарження є рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень у сфері реалізації та захисту соціально-економічних прав людини, беруть участь такі суб'єкти, як особа, дії та результати дій якої оскаржуються, особа, що ініціювала розгляд та вирішення адміністративного спору в порядку адміністративного судочинства, суб'єкт, уповноважений врегулювати спірні відносини.

Е.Ф. Демський обґрунтовує авторський підхід до визначення суб'єктного складу адміністративних процесуальних правовідносин загалом, до якого, окрім вищезазначених осіб, вчений зараховує ще таку групу учасників, як «особи, які представляють та захищають інтереси інших осіб (до яких вченим відносяться законні представники, інші уповноважені договором про представництво чи положеннями чинного законодавства особи, діяльність яких спрямована на здійснення трансдієдатної функції правового регулювання суспільних відносин). Е.Ф. Демський виокремлює осіб, діяльність яких забезпечує підвищення рівня правової ефективності врегулювання публічно-правового спору в порядку адміністративного судочинства адміністративним провадженням та здійсненню адміністративного судочинства – свідки, експерти, перекладачі, спеціалісти (Демський, 2008: 97–98).

О.А. Муза зазначає, що в основу критеріїв відмежування суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин має бути покладено імперативний владний характер їх діяльності, що дає змогу відокремити осіб, які перебувають у субординаційній залежності від лідируючих «керівних» суб'єктів, тобто осіб, від рішення, дій чи бездіяльності залежить реалізація прав та законних інтересів представників першої групи (Муза, 2012: 71–72). Дещо відмінним є підхід до розуміння системи суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин, обґрунтований С.М. Махіною, яка виділяє групу осіб, що мають власний приватний інтерес в обстоюванні прав та охоронюваних законом інтересів будь-якими допустимими засобами захисту, в тому числі засобами захисту в порядку адміністративного судочинства, та групу осіб, які діють у межах «чужих інтересів» (внаслідок наданої їм службової компетенції чи на підставі здійснення інших представницьких функцій) (Махіна, 1998: 145).

Цікавою є позиція, що обстоюється О.В. Кузьменко в наукових розробках, у результаті здійснення яких вчена розмежує категорії «суб'єкт адміністративного процесу» та «суб'єкт адміністративно-процесуальних правовідносин», в основу покладаючи здатність особи реалізувати надані їй суб'єктивні публічні права (Кузьменко, 2012: 69). У цьому аспекті доцільно здійснити виокремлення суб'єктів адміністративно-процесуальних відносин за характером адміністративного провадження, учасником якого вони виступають. За таким критерієм варто виділити суб'єктів, які є учасниками адміністративних процедур (дозвільно-ліцензійного, контрольно-наглядового, адміністративно-деліктного, інформаційно-консультаційного характеру), та учасників оскарження рішень, дій чи бездіяльності осіб, уповноважених на забезпечення здійснення адміністративних процедур (в адміністративному порядку чи в порядку адміністративного судочинства зокрема).

Залежно від стадій виникнення та розвитку адміністративно-процесуальних правовідносин І.Л. Бородін обґрунтовує доцільність виділення суб'єктів, що взаємодіють на стадії подання заяви про порушення провадження у справі, суб'єктів, які взаємодіють на стадії розгляду та вирішення публічно правового спору, суб'єктів, які взаємодіють на стадії виконання рішень суду чи іншого уповноваженого органу (Бородін, 2007: 31–32).

Висновки. Таким чином, суб'єктний склад правовідносин, пов'язаних із розглядом та вирішенням публічно правових спорів у сфері захисту соціально-економічних прав людини, характеризується множинністю його учасників. Суб'єкти публічно-правових спорів у сфері захисту соціально-економічних прав людини можуть бути класифіковані за такими критеріями: зміст функціональної компетенції; порядок створення уповноважених органів, діяльність яких визначає забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини; зміст відносин, пов'язаних із реалізацією соціально-економічних прав; характер адміністративного провадження та ін. У процесі здійсненого дослідження обґрунтовується необхідність перегляду законодавчого підходу розуміння такої адміністративно-процесуальної категорії, як «позивач у публічно правовому спорі» в частині встановлення можливості подання адміністративної заяви не лише з метою захисту власного права чи охоронюваного законом інтересу, а і з метою забезпечення прав та інтересів окремої соціальної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Бородін І.Л. Адміністративно-юрисдикційний процес : монографія. Київ : Алерта, 2007. 185 с.
2. Дані Єдиного реєстру судових рішень України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
3. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.

4. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 656 с.
5. Лазор Л.И. Сфера действия права социального обеспечения: проблемы развития отрасли. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2002. № 4. С. 3–11.
6. Лученко Д.В. Про правову природу оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 4. С. 152–160.
7. Махина С.Н. Управленческий и административный процессы: проблемы теории и перспективы правового регулирования : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Воронеж, 1998. 20 с.
8. Муза О. Суб'єкти адміністративно-процесуальних правовідносин в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2012. № 5. С. 70–72.
9. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
10. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21 листопада 1992 р. № 2811-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 5. Ст. 21.
11. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 49-51. Ст. 376.
12. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423. *Офіційний вісник України*. 2015. № 51. Ст. 1655.
13. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
14. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 р. 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 18. Ст. 73.
15. Справа «Суханов та Іщенко проти України»: Рішення Європейського Суду з прав людини (Заяви № 68385/10 та 71378/10) від 26 червня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a16#Text
16. Шашків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навч. посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2016. 692 с.
17. Яковлева Г.О. Класифікація суб'єктів права соціального забезпечення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2016. № 2 (37). С. 230–233.
18. Яковлева Г.О. Суб'єкти права соціального забезпечення : дис. ... д.ю.н. : 12.00.05. Харків, 2019. 452 с.

References:

1. Borodin, I.L. (2007). *Administrativno-yurisdikcijnij proces: [monografiya] [Administrative and jurisdictional process]*. K.: Alerta. 185 p.
2. Dani Yedinogo reyestru sudovikh rishen Ukrayini (2020) [Unified Register of Court Decisions of Ukraine]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
3. Demskij, E.F. (2008). *Administrativne procesualne pravo Ukrayini : [navch. posib.] [Administrative procedural law of Ukraine]*. K., Yurinkom Inter. 496 p.
4. Kuzmenko, O.V. (2012). *Kurs administrativnogo procesu: [navch. posib.]. [The course of the administrative process]*. K.: Yurinkom Inter. 656 p.
5. Lazor L.I. (2002). *Sfera dejstviya prava soczialnogo obespecheniya: problemy razvitiya otrasli. [Sphere of action of the law of social security: problems of development of branch]*. *Aktualni problemi prava: teoriya i praktika*. Vyp. 4. P. 3–11.
6. Luchenko, D.V. (2011) *Pro pravovu prirodu oskarzhennya rishen', dij abo bezdiyalnosti' sub'yektiv vladnikh povnovazhen. [On the legal nature of appeals against decisions, actions or omissions of subjects of power]*. *Visnik Akademiyi pravovikh nauk Ukrayini*. Vyp 4. P. 152–160.
7. Makhina, S.N. (1998) *Upravlencheskij i administrativnyj processy': problemy' teorii i perspektivy' pravovogo regulirovaniya [Management and administrative processes: problems of the theory and prospects of legal regulatio]: diss. ... kandidata yurid. nauk : 12.00.02. Voronezh. 20 p.*
8. Muza, O. (2012) *Sub'yekti admi'ni'strativno-procesual'nikh pravovi'dnosin v Ukrayini'. [Subjects of administrative-procedural legal relations in Ukraine]* *Naukovi zapiski Institutu zakonodavstva Verkhovnoyi Radi Ukrayini*. Vyp. 5. S. 70–72.
9. *Pro gromadski' ob'yednannya (2013) [On public associations]: Zakon Ukrayini vid 22 bereznaya 2012 roku N 4572-VI. Vidomosti' Verkhovnoyi Radi Ukrayini*. Vyp. 1. Art.1.
10. *Pro derzhavnu dopomogu si'm'yam z di't'mi (1993) [On state assistance to families with children]: Zakon Ukrayini vi'd 21 listopada 1992 roku N 2811-XII. Vi'domosti' Verkhovnoyi Radi Ukrayini*. Vyp. 5. Art. 21.
11. *Pro zagal'noobov'yazkove derzhavne pensi'jne strakhuvannya (2003) [On compulsory state pension insurance]: Zakon Ukrayini vi'd 9 lipnya 2003 roku N 1058-IV. Vi'domosti' Verkhovnoyi Radi Ukrayini*. Vyp. 49–51. Art. 376.
12. *Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Mi'ni'sterstvo soczi'al'noyi poli'tiki Ukrayini (2015) [On approval of the Regulation on the Ministry of Social Policy of Ukraine]: Postanova Kabi'netu Mi'ni'stri'v Ukrayini vi'd 17 chervnya 2015. N 423. Ofi'cijnij vi'snik Ukrayini*. K., Vyp. 51. Art. 1655.
13. *Pro Naczi'onal'nu poli'czi'yu (2015) [On the National Police]: Zakon Ukrayini vi'd 2 lipnya 2015 N 580-VIII. Vi'domosti' Verkhovnoyi Radi*. 2015. # 40–41. Art. 379.
14. *Sukhanov and Ichenko v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights (Applications № 68385/10 and 71378/10) of 26 June 2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a16#Text*
15. *Stashki'v, B.I. (2016). Pravo soczi'al'nogo zabezpechennya. Zagal'na chastina: navch. posi'bn. [The right to social security. General part:] Cherni'gi'v: PAT «PVK» «Desna», 2016. 692 p.*
16. *Yakovlyeva, G.O. (2016) Klasifi'kaczi'ya sub'yekti'v prava soczi'al'nogo zabezpechennya. [Classification of subjects of social security law.] Borot'baz organi'zovanoyuzlochinni'styu i' korupczi'yeyu (teori'ya i' praktika)*. Vyp. 2 (37). P. 230–233.
17. *Yakovlyeva, G.O. (2019). Sub'yekti prava soczi'al'nogo zabezpechennya [Subjects of social security law]: dis. ... d.yu.n. 12.00.05. Kh. 452 p.*